

De stem van de Noordzee

DE STEM VAN DE NOORDZEE

Een pleidooi voor vloeibaar denken

Laura Burgers, Eva Meijer, Evanne Nowak
& Ambassade van de Noordzee

Boom

© De auteurs en Boom uitgevers Amsterdam, 2020

© Nederlandse vertaling van het interview met Bruno Latour Willem Visser en Boom uitgevers Amsterdam, 2020

Dit boek is tot stand gekomen in samenwerking met de Ambassade van de Noordzee en de Stichting Internationale Spinozaprijs.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Ontwerp en verzorging omslag: Mijke Wondergem

Opmaak binnenwerk: Marry van Baar

Afbeelding omslag: collage van beelden van Getty en Shutterstock

ISBN 978 90 2443 331 5 | NUR 730

www.boomfilosofie.nl

www.boomuitgeversamsterdam.nl

www.ambassadevanden Noordzee.nl

Inhoud

Voorwoord

Ambassade van de Noordzee 7

De extreme onverzettelijkheid van niet-mensen

Interview met Bruno Latour

Ambassade van de Noordzee 13

Waarom we moeten leren rouwen om ecologische
ontwrichting

Op zoek naar een nieuwe gevoeligheid voor een nieuwe tijd

Evanne Nowak 21

In gesprek met de zee

Een pleidooi voor vloeibaar denken

Eva Meijer 55

De duizelingwekkende reis van Sam de Zeeforel

of: Van mensenrechten naar zeerechten

Laura Burgers 77

belangenverstrengeling

Tsead Bruinja 117

Over de auteurs 119

Over de Ambassade van de Noordzee 121

Vooruitblik

Harpo 't Hart, Anne van Leeuwen & Thijs Middeldorp 123

Voorwoord

Ambassade van de Noordzee

Laat de ene afgevaardigde maar spreken over het gat in de ozonlaag, laat een ander de chemische industrie van de regio Rhône-Alpes vertegenwoordigen, laat een derde maar de werknemers van diezelfde chemische industrie vertegenwoordigen, weer een ander de kiezers uit de streek rond Lyon, een vijfde de meteorologie van de poolstreken, nog weer een ander kan spreken namens de staat, mits ze zich maar allemaal uitspreken over hetzelfde, namelijk [...] een [hybride] netwerk [dat] zich uitstrekt over mijn ijskast tot Antarctica, via de chemie, het recht, de Staat, de economie en de satellieten.

Bruno Latour, *Wij zijn nooit modern geweest*,
Boom Klassiek, 2016

Politiek in het antropoceen

De wereld is fundamenteel veranderd. Lange tijd zagen we in het Westen de mens als enige actor op aarde, maar de aarde spreekt inmiddels terug met bosbranden, verzurende oceanen, pandemieën en smeltende ijskappen. Ook planten, dieren, microben en dingen geven onze wereld vorm, wat